

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Naiste ettevõtluse edendamine Euroopa-Vahemere piirkonnas”

(2007/C 256/25)

17. jaanuaril 2007. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses: „Naiste ettevõtluse edendamine Euroopa-Vahemere piirkonnas”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava välissuhete sektsiooni arvamus võeti vastu 14. juunil 2007. Raportöör oli Grace Attard.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 437. istungiärgul 11.–12. juulil 2007 (12. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 130, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa Liidu ja Vahemere riikide täielikku pühendumist Euroopa ja Vahemere piirkonna partnerlusele. Nagu on kirjas Euroopa Komisjoni viieaastases tööprogrammis, toetab ta eelkõige poliitika-meetmeid naiste emantsipatsiooni edendamiseks. Komitee teeb selles osas ettepaneku eraldada erivahendeid nendele Euroopa-Vahemere piirkonna riikidele, kes on pühendunud positiivsele meetmetele naiste õigusliku staatuse parandamiseks. ⁽¹⁾.

1.2 Komitee peab oluliseks, et esimese Euroopa-Vahemere ministrite konverentsi „Naiste rolli suurendamine ühiskonnas” järeldustes pakutud läbivaatamiskorras oleks tagatud naiste ettevõtluse arengu hoolikas järelevalve ja hindamine ning võetaks meetmeid naiste ettevõtluse arendamiseks.

1.3 Komitee kutsub üles tagama, et Euroopa naabruspoliitikas kaasataks riiklikesse tegevuskavadesse konkreetseid meetmeid ja sihid naiste ettevõtluse edendamiseks.

1.4 Komitee soovib, et Euroopa naabruspoliitika raames eraldataks naistele rohkem ressursse ettevõtluse arendamiseks ja tehniliseks abiks ettevõtete asutamisel.

1.5 EMSK tervitab Euroopa Komisjoni ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi ning EuropeAidi ⁽²⁾ algatusi, mis on suunatud Euroopa ja Vahemere piirkonna ettevõtjatele. Komitee kutsub Euroopa ja Vahemere piirkonna partnereid üles tegema samasuguseid piirkonna vajadustele suunatud algatusi, lähtudes Vahemere piirkonna riikidega kokku lepitud tegevuskavadeist.

1.6 Komitee tervitab naiste õigusi käsitleva ajutise komitee moodustamist Euroopa-Vahemere piirkonna parlamentaarse assamblee (EMPA) raames ning kutsub kõnealust komiteed üles tegema ettepanekuid naiste praeguse ettevõtlustegevuse tugevdamiseks ja tulevikku suunatud jätkusuutlike algatuste edendamiseks globaalse konkurentsi kontekstis.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/europeaid/index_en.htm.

1.7 EMSK soovib võtta Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtluse harta ⁽³⁾ rakendamisel sihtrühmaks ka naised.

1.8 Tuleb teha jõupingutusi tagamaks, et noortele suunatud Euroopa-Vahemere piirkonna programmides saavad võrdselt osaleda nii noored naised kui ka mehed, seda nii osalejate kui ka juhtidena.

1.9 Komitee tervitab Euroopa-Vahemere noorteplatvormi algatust, mille eesmärk on luua soolise võrdsõulisuse küsimusi käsitlevate Euroopa-Vahemere noorteühingute võrgustik ⁽⁴⁾, ning sama piirkonna noorte ettevõtjate võrgustikku ⁽⁵⁾.

1.10 Komitee usub, et veelgi tõhusamaid tulemusi naiste ettevõtluse edendamisel annab ministereeriumidevaheline koostöö ning ka teiste sidusrühmade, nt finantsorganisatsioonide, rakendusasutuste, äriühingute, ekspertide ja rahastajate kaasamine arvamustevahetuse prioriteetsetes valdkondades, samuti naiste juhitavate ettevõtete ülemineku lihtsustamine.

1.11 Komitee kutsub üles tugevdama valitsusväliseid ja ühiskondlik-ametialaseid organisatsioone, kes tegelevad naiste ettevõtlustegevuse toetamisega avaliku ja erasektori partnerluse kaudu.

1.12 Komitee soovib Euroopa-Vahemere piirkonna sidusrühmadel korraldada konverents, kus arutatakse kõnealuse piirkonna naisettevõtjatega seotud küsimusi ja tehakse ettepanekuid selle kohta, kuidas naised saavad anda panuse piirkonna üldiste väljakutsetega tegelemisse.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/ind_coop_programmes/med/doc/f1949_en.pdf.

⁽⁴⁾ http://www.cesie.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=70&Itemid=85.

⁽⁵⁾ REX/222: Teabearuanne teemal „Vahemere piirkonna partnerriikide noorte toetamine” (CESE 642/2006).

1.13 Komitee kordab oma seisukohta, et naiste ettevõtlusel on Euroopa-Vahemere piirkonnas oluline roll aktiivse ja dünaamilise, globaliseerumiseks valmistunud majanduse kujundamisel.

1.14 Komitee usub, et naiste ettevõtluskeskkonna parandamine on eeltingimus turule juurdepääsu parandamisel nii piirkonnas kui ka suhetes teiste ELi liikmesriikidega.

1.15 Komitee soovib naisettevõtjate ees seisvate tulevaste väljakutsetega tegelemisel viia läbi täiendavad uurimused konkreetsete vajaduste määratlemiseks igas riigis.

1.16 Komitee märgib, et on olemas mitmeid Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlust jälgivaid seirekeskusi, nagu GEM, ÜRO Arenguprogramm ja Maailmapank, kuid soovib luua platvormi tulemuste paremaks edastamiseks poliitikakujundajatele ning andmete kogumiseks ja teabe jagamiseks Euroopa-Vahemere piirkonna mikro- ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Platvorm võiks keskenduda eelkõige järgmistele küsimustele:

- a. naisettevõtjatele erilisi raskusi valmistavad valdkonnad;
- b. naisettevõtjatele mõeldud programmide toetamine ja arendamine;
- c. kaasettevõtjate ja naisettevõtjaid abistavate abikaasade õigusliku staatuse ja sotsiaalkaitse mehhanismide väljatöötamine;
- d. tegevused sotsiaalkaitse tugevdamiseks ja oma ettevõtet loovate naiste õigusliku staatuse kindlustamiseks.

1.17 Komitee soovitusel info- ja sidetehnoloogia vallas on järgmised.

- Esikohale tuleks seada infrastruktuuridesse ja strateegiasse tehtavate investeeringute stimuleerimine, et parandada juurdepääsu uutele info- ja sidetehnoloogia võimalustele.
- Oma ettevõtet asutavatele naistele tuleks turunduse lihtsustamiseks pakkuda lihtsamat juurdepääsu info- ja sidetehnoloogia alastele võimalustele ja koolitusele, võimaldades neil tarbijatele tooteid sobivate teabekanalite kaudu tutvustada, kuna info- ja sidetehnoloogia võimaldaks ka paremat turundust.
- Naiste osalemist info- ja sidetehnoloogia poliitika väljatöötamises, arendamises ja kujundamises saab suurendada dialoogis asjaomaste ettevõtete ja teiste sidusrühmadega, et leida võimalusi koostööks ja ühistegevuseks.

EMSK kutsus Tampere loodud Euroopa-Vahemere piirkonna alalist ülikoolide foorumit ⁽⁶⁾ üles seadma oma algatuses esikohale soolise mõõtme, seda eriti ettevõtluse valdkonnas.

⁽⁶⁾ <http://www.medainstitute.fi/?navi=360&lang=2>.

1.18 Komitee soovib võtta erilise tähelepanu alla massimeedia, eelkõige televisiooni mõju ettevõtlusele ja naistele.

2. Soovitused naiste ettevõtlust edendavateks erimehhanismideks Euroopa Vahemere piirkonnas

2.1 Vaja on spetsiifilisi poliitikameetmeid ja programme, et naised saaksid anda majanduskasvu ja arengusse suurema panuse. Mõned neist poliitikameetmetest võiks kehtestada selgete tähtaegade ja hindamismenetlustega tegevuskavas, ning need peaksid sisaldama järgmisi meetmeid:

1. suutlikkuse parandamise mehhanismid ja toetuskavad, mis julgustavad naisi mõtlema oma elu- ja töökeskkonna peale ning sellele, kuidas nad saaksid oma oskusi rakendades aktiivselt osaleda nende keskkondade arendamisel. See võiks sisaldada eneseabirühmade loomise toetamist;
2. investeeringud sotsiaalsesse infrastruktuuri ja teenustesse, et toetada palgatööl ja füüsilisest isikust ettevõtjana töötavaid naisi;
3. traditsioonilise ettevõtlustegevuse, VKE-de ja füüsilisest isikust ettevõtjana töötamise määratlemine;
4. võrdsete võimaluste kehtestamine meeste ja naiste omandis olevatele igas suuruses ettevõtetele;
5. võrdse õigussüsteemi loomine, mis võimaldaks naistel dokumente allkirjastada ja vara omada;
6. ettevõtet juhtivatele või omavatele naistele selliste koolituste korraldamine, mis vastavad nende konkreetsetele vajadustele. Lisaks võiksid siia kuuluda nõustamisprogrammid, kutseorganisatsioonide loomine ning nõustamine õigus- ja fiskaalvaldkonnas;
7. „vastastikuse käendamise ettevõtete” loomine, mille liikmed on VKE-de omanikud, kes on pangateenustes üksteise käendajateks;
8. spetsiaalsete programmide rakendamine, millega lihtsustada ettevõtete loomist siserännanud naiste ja vähemusrühmade puhul;
9. teabe- ja tugimehhanismid sotsiaalmajanduslike ettevõtete ja kooperatiivide loomiseks;
10. koostöö ja kontaktide loomine sarnaste ettevõtjatega Euroopa Liidus, et saada teavet struktuuride ja mehhanismide kohta, sh parimad tavad, mis on mujal lisaväärtust loonud;

11. hariduspoliitika meetmed, mis edendavad juba varases eas ettevõtlikku mõtlemist ja hoiakuid (⁷). Ettevõtlikkust tuleb käsitada elukestva õppe protsessina, mis algab algkoolist. See võib inimese elu eri etappides pakkuda võimalust suuremaks paindlikkuseks;
12. naiste põhjalikum kaasamine kõigi tasandite (riigivalitsus, kohalikud omavalitsused ja kohtud) otsustusprotsessidesse;
13. riigihankelepingu konkursside avamine VKE-dele ja eelkõige naiste omandis olevatele ettevõtetele, et edendada ettevõtluse kasvu;
14. konkreetsete soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide seadmine tööhõivepoliitikas, sh kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed näitajad, sest see on väga vajalik, et ettevõtlusega tegeleks rohkem naisi, et tagada töö ning et selle töö kvaliteet paraneks (⁸).

3. Hetkeseis ja väljakutsed

3.1 On oluline, et naiste õigusi ei käsitletak eraldi naiste rollist majandusarengus. Kõikide sotsiaalpartnerite pühendumine inimõiguste, demokraatia, arengu ja naiste õiguste seose tunnistamisele on äärmiselt oluline. Esmatähtsaks tuleks pidada traditsioonidest, kultuurinormidest ja perekonnaseadustest tulenevate takistuste kõrvaldamist naiste emantsipatsioonile.

3.2 Sugudevahelise lõhe probleemiga tegelemiseks Euroopa-Vahemere piirkonna hariduses ja tööhõives on tarvis teha ühiseid pingutusi, et luua keskkond, kus naised saavad arendada ettevõtlustegevust.

3.3 Naiste kirjaoskamatus Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika (MENA) piirkonnas varieerub küll riigiti, kuid püsib ometi äärmiselt kõrgel tasemel: keskmiselt 42 %, samas kui meeste keskmine kirjaoskamatus tase on 21 %. Viimasel kahel aastakümnel võib siiski täheldada positiivset suundumust haridusele võrdse juurdepääsu võimaldamises, mis aga on eri riikides erinev. Kõigis kõnealuse piirkonna riikides on märkimisväärne erinevus noorte (15–24 aastaste) ja täiskasvanud (üle 24 aastaste) naiste kirjaoskamatus taseme vahel (⁹).

3.4 Viimasel aastakümnel on paranenud naiste tööhõivevõimalused, seda tänu haridusele ja koolitusele, aga ka majanduskasvule nendes sektorites, kus naiste osakaal on suurim, nagu näiteks sotsiaalteenuste, hariduse ja tervishoiu vallas ning teenindussektoris. Üksnes 32 % tööealistest naistest töötab või otsib tööd väljaspool kodu. Traditsioonilistes sotsiaalsetes klassides, kus tüdrukud käivad koolis, ei soosita nende töötamist.

(⁷) Jerneck „Ettevõtliku meelelaadi edendamine hariduse ja õppimise kaudu”.

(⁸) EMSK arvamus teemal „Töölane konkurentsivõime ja ettevõtlikkus — kodanikuühiskonna, tööturu osapoolte ning piirkondlike ja kohalike omavalitsuste roll soolisest vaatenurgast”, raportöör: Pariza Castaños.

(⁹) Maailmapanga keskandmebaas (aprill 2006).

3.5 Haridussüsteem peab julgustama ettevõtlusalgatusi ja riskimist. Riikliku hariduskava loomine alushariduse kvaliteedi parandamiseks ja kirjaoskamatus kaotamiseks naiste, eelkõige ebasoodsates tingimustes olevate või puuetega naiste hulgas, on äärmiselt oluline.

3.6 Lisaks üldisele harimisele kodanikuühiskonnas ning teadlikkuse suurendamisele naiste sotsiaalsete, poliitiliste, õiguslike ja majanduslike õiguste osas tuleb harida rahastajaid ja teisi sidusrühmi, et nad mõistaks naiste vajadusi ettevõtlustegevuses.

3.7 Soolise elarvamusi tuleb käsitada ühiskondlik-poliitilises kontekstis ja piirkonna üldise majanduskasvu taustal keske teemana. Traditsioonilise perekonnaseadusega, mida nimetatakse ka isikustaatus koodeksiks (*Personal Status Code*), ühiskonna poolt naistele pealesunnitud rollid ja staatus on naiste suhtes diskrimineerivad. Naiste õiguslik staatus, millega kontrollitakse naiste osalemist majanduslikus, sotsiaalses, ühiskondlikus ja kultuurilistes tegevuses on jätkuvalt üks suuremaid raskusi, kuigi peaaegu 190 riiki, sealhulgas Araabia piirkonna riigid, on ratifitseerinud millenniumideklaratsiooni (¹⁰).

3.8 Oluline on toetada naiste väikesi traditsioonilisi ettevõtlustegevusi, sh tasustamata koduseid tegevusi ja tavatöid, ning suurendada nende nähtavust. Tuleks pakkuda koolitusi ja tuge, et julgustada paljude käsitööndus- ja väikeettevõtete arendamist ja ajakohastamist — need saab muuta tootlikuks ja sissetulekut pakkuvaks töö võimaluseks, kui luuakse neid majanduslikult edendavad turustatavad teenused.

3.9 Naiste panus on suurim põllumajandussektoris. Maapiirkondades, kus suur osa naistest on kirjaoskamatud või on omandanud vaid alghariduse, on koolitusvõimalused väga piiratud (¹¹). Neil puudub tihti teadlikkus ja enesekindlus enda ja oma perekonna olukorra parendamiseks. Seetõttu vajavad nad terviklikke programme, mis sisaldavad samaaegselt isikliku emantsipatsiooni suurendamist, kutseõpet, ettevõtluskoolitust ja ettevõtluse alusteadmisi ning abi elujõuliste äriplaanide koostamisel ja laenu saamisel küldes mikroettevõtete loomiseks. Koolitusprogrammid peaksid pakkuma maanaistele võimalusi põllumajandustegevuste kombineerimiseks mittepõllumajanduslike tegevustega ning tagama toetuse ka kogukonnas elavate meeste mittepõllumajanduslike tegevustele.

3.10 Ärinaiste toetamiseks on oluline luua väikeseid ühistuid.

(¹⁰) Hijab, Nadia, 2001: Õigusaktid ja tavad, mis takistavad naiste osalemist majandustegevuses Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnas; Maailmapangale esitatud variaruanne.

(¹¹) Palestiina maapiirkondade naistele suuremate majanduslike õiguste andmine — MEDA programm, EuropeAid, jaanuar 2006 — detsember 2007, Palestiina, Iisraeli ja Euroopa ühine arenguprojekt.

3.11 Samuti on tähtis innustada juba tegutsevaid naisettevõtjaid avastama uusi sektoreid, kus naised võiksid teha algust majanduslike algatustega mõne mittetraditsioonilise ettevõtlusvaldkonna arendamisel, sh arendades oskusi reklaami, turunduse ja hinnastrateegia vallas ning välisturgude valimise osas.

3.12 Naiste ettevõtlustegevuseks võimaluste loomiseks on tarvis selget ettekujutust eri piirkondade sotsiaal-majanduslikust olukorrast tulevikus.

3.13 Kaasata tuleb kõik sidusrühmad, et kõrvaldada takistused naiste teelt ning töötada välja spetsiaalsed poliitika-meetmed ja programmid, et naised saaksid anda suurema panuse majanduskasvu ja arengusse.

3.14 Äärmiselt tähtis on rahastamisvõimaluste olemasolu. Krediidi ülemmäärasid tuleks tõsta, et innustada mikro- ja väikeettevõtete laienemist ning investeringuid neisse. Valitsus ja rahastajad võiksid pakkuda selliste projektide osas stiimuleid ametlikele krediitiasutustele. Poliitilised otsustajad peaksid alati pidama silmas VKEde ja mikroettevõtete erinevust korralduse, rahastamise, tootlikkuse ja potentsiaalse kasvu osas.

3.15 Uute äriühingute ja ettevõtete asutamise stiimulite hulka peaks kuuluma tõhusam mikrokrediidisektor ning sobivaid ja realistlikke laenutingimusi pakkuvad kommertspangad.

3.16 Turundus- ja reklaamiürituste korraldamine asjaomases piirkonnas ja liikmesriikides võib pakkuda võimalusi ekspordile suunatud algatuste tegemiseks, seda eriti tootmissektoris.

3.17 Naiste tulevikku Euroopa-Vahemere piirkonnas tuleb vaadelda üldises majanduslikus, poliitilises, sotsiaalses ja perekondlikus kontekstis. Kui majanduskasvu ei toimu ja tööhõive määr ei kasva, on naised jätkuvalt sunnitud taluma diskrimineerimist ebaõiglases konkurentsis meestega.

3.18 Vaja on spetsiifilisi poliitikameetmeid ja programme, et naised saaksid anda majanduskasvu ja arengusse suurema panuse.

3.19 Spetsiaalselt naisettevõtjatele suunatud strateegiad pakuvad võimalusi murdmaks välja traditsioonilistest majandusstruktuuridest ja tegemaks ettevõttesse suuremaid investeringuid.

3.20 Iga riigi konkreetsete vajaduste tuvastamiseks tuleks läbi viia kõiki algatusi hõlmav uurimus, milles vaadeldakse naisettevõtjate tugevaid ja nõrku külgi eri vanuserühmade lõikes ning valdkonnauuringute valguses.

3.21 Loodavate ettevõtete, teabe ja nõustamise, rahastamise, koolitamise, juhendamise ja võrgustike loomise riiklike meetmete määramine ja hindamine on vajalik heade tavade tuvastamiseks ja vahetamiseks põhja- ja lõunapiirkondade vahel ning lõunapiirkondade endi vahel. Jätkata tuleb järelevalvet Euroopa-Vahemere piirkonna partnerriikides, tagamaks naiste täielikku osalemist riigi majanduselul.

3.22 Tänu riigiülestele programmidele Euroopa-Vahemere piirkonnas saavad naisettevõtjate ühendused jagada omavahel kogemusi ja häid tavasid, mis on tõhus viis ettevõtlustegevuste ja -oskuste arendamiseks.

3.23 Frantsiis võib olla kasulik vahend naiste emantsipatsiooni suurendamiseks: naised on iseseisvad ja juhivad väikeettevõtteid. See vähendaks ohtusid uue projekti alustamisel, kuna võimalik on ära kasutada end juba tõestanud tavasid ja oskusi. Ettevõtete ressursikeskuste tulemuslikkuse parandamine on samuti oluline. Tarvis on suurendada ettevõtete vajadustele vastavat suutlikkust, mida saab teha teiste riikide edukatest meetmetest ja programmidest eeskujuga võttes.

3.24 Uusi võimalusi naiste ettevõtlustegevuseks võiks luua tutvumine selliste uute valdkondadega nagu info- ja sidetehnoloogia, teadus- ja arendustegevus, meediahaldus, ning uuenduslike meediaprogrammide tootmine, samuti uute nišside leidmine turismis.

3.25 Info- ja sidetehnoloogia soodustab tootlikkust, majanduskasvu ja töökohtade loomist. Selle valdkonna arendamine on väga tähtis Euroopa-Vahemere piirkonna globaalse konkurentsi võime seisukohast. Vajaliku infrastruktuuri rajamisel tuleb kindlasti kõigile tagada juurdepääs, pöörates erilist tähelepanu naistele ja kõrge kirjaoskamatus tasemega elanikkonnarühmadele, et vältida digitaalse lõhe jätkuvat suurenemist. Lisaväärtust loov info- ja sidetehnoloogia areng parandaks nii naiste kui ka meeste ettevõtlusoskusi.

3.26 Euroopa Komisjoni ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi loodud naiste ettevõtlusportaal⁽¹²⁾ võib olla kasulik vahend heade tavade vahetamiseks ja võrgustiku loomiseks.

3.27 Lapsehoidmisteenuste valdkonnas võiks luua uusi ametlikke töökohti, mis omakorda aitaks naistel leida tasakaalu perekondlike kohutuste ja tööülesannete vahel.

3.28 Naistele pakutav tugi ja teave füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise kohta leevendaks sisserände probleemi. See võib viia töökohtade loomiseni nii päritoluriikides kui ka vastuvõtva riikides.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-women/womenentr_portal.htm.

4. Barcelona protsess ja Euroopa naabruspoliitika

4.1 Euroopa naabruspoliitika eesmärk on soodustada majandusintegratsiooni ELi ja tema partnerriikide vahel. Aastatel 2007–2013 Euroopa naabruspoliitika raames Vahemere piirkonna partnerriikidele eraldatavat eelarvesummat on suurendatud 32 % ehk 12 miljardi euron. Ometi ei ole selles pööratud piisavalt tähelepanu naiste majandustegevuse edendamisele.

4.2 Euroopa-Vahemere piirkonna parlamentaarse assamblee täiskogu istungjärgul käesoleva aasta 16.–17. märtsil anti Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele alalise vaatleja staatus ja õigus võtta sõna assamblee kõigil kohtumistel. See on komiteele suurepärase võimaluse edendada naiste majandustegevuse arengut.

4.3 Esimesel Euroopa-Vahemere piirkonna ministrite konverentsil teemal „Naiste rolli suurendamine ühiskonnas”⁽¹³⁾, mis toimus 2006. aasta novembris Istanbulis, võeti kohustus „edendada naiste ettevõtlust, parandades naiste võimalusi ligipääsuks maale, rahale, turgudele, teabele, koolitusele ja võrgustikele ning julgustades rahandusasutusi töötama välja spetsiaalselt naistevajadustele vastavaid pakkumisi, andes eelkõige mikrokreediti”.

5. Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta

5.1 4. oktoobril 2004 Itaalias Casertas toimunud viendal Euroopa-Vahemere piirkonna konverentsil kiitsid tööhõiveministrid heaks 2005.–2006. aasta tööstuskoostöö tööprogrammi. Ühena programmi ettepanekutest soovitati teadmiste ja kogemuste vahetamist ettevõtlushariduse vallas.

5.2 Selle tulemusena algatas Euroopa Komisjoni ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta⁽¹⁴⁾ koostamise, mida toetas üheksa Vahemere partnerriiki. Harta üks peamisi põhimõtteid on Euroopa-Vahemere piirkonnas ettevõtlusühiskonna loomine, mis on suunatud elukestvate õpet silmas pidades nii noortele kui ka täiskasvanutele kõigis haridusjärgkudes. Seevastu ei ole dokumendis sõnagagi mainitud väljakutseid, millega seisavad silmitsi naised ettevõtjad.

5.3 Harta on küll tõhus vahend ettevõtlustingimuste parandamiseks, kuid ometi ei kuulunud naiste ettevõtluse edendamine harta rakendamisel peamiste põhimõtete ega eesmärkide hulka.

5.4 Euroopa-Vahemere piirkonna 2007.–2008. aasta tööstuskoostöö tööprogrammis keskendutakse juba saavutatule ja tõhustatakse meetmeid programmi veelgi tulemusrikkamaks rakendamiseks, kuid jällegi on jäetud välja konkreetselt naiste ettevõtluse edendamine.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/women/docs/conclusions_1106.pdf.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/ind_coop_programmes/med/doc/f1949_en.pdf.

5.5 Mitmeid Euroopa Komisjoni algatusi võib võtta Euroopa ja Vahemere piirkonna riikide vahelise heade tavade ja teadmiste levitamise eeskujuks⁽¹⁵⁾.

6. Kodanikuühiskonna roll

6.1 Organiseeritud kodanikuühiskonnal on oluline roll naiste emantsipatsiooni soodustamisel, nende avalikus elus osalemise ja esindatuse ergutamisel ning naiste ettevõtluse edendamisel.

6.2 Lähtudes väga kindlalt juurdunud traditsioonist aidata ebasoodsamates tingimustes olevaid inimesi, sealhulgas puuetega naised ning naised, kellel on vähene juurdepääs haridus- ja koolitusvõimalustele või puudub see üldse, võib olemolevaid ressursse paremini kasutada, pakkudes juhtimiskoolitust ja rahastamist.

6.3 Avaliku ja erasektori partnerluse kaudu saavad valitsusvälised ja ühiskondlik-ametialased organisatsioonid edukalt majanduskasvu stimuleerida⁽¹⁶⁾. Sellised partnerlused võimaldavad uute teenuste arendamist tulutoovateks tegevusteks.

6.4 Kogemustega valitsusväliste ja ühiskondlik-ametialaste organisatsioonide muud võimalikud töövaldkonnad on koolitus ja akrediteerimine eesmärgiga kaotada sugudevaheline lõhe hariduses.

7. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee roll

7.1 EMSK etendab olulist rolli, tagades kodanikuühiskonna osalemise Euroopa-Vahemere piirkonna poliitika elluviimises naiste integreerimisel majandus- ja ühiskonnaellu⁽¹⁷⁾.

7.2 Komitee andis naiste ja tööhõive vallas omapoolse panuse aruandega, mis esitati ELi ja Türgi ühisele nõuandekomiteele 13.–14. juulil 2006⁽¹⁸⁾, ning koostab järgmiseks, novembris 2007 Türgis toimuvaks koosolekuks aruande naiste ja ettevõtluse teemal.

⁽¹⁵⁾ <http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-women/women-dgentr-active>.
<http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-women/database-women.htm>.

⁽¹⁶⁾ file://E:\PPP for women entrepreneurship.htm; 8.3.2007.

⁽¹⁷⁾ „Nõuandeorganite ja ühiskondlik-ametialaste organisatsioonide roll assotsiatsioonilepingute rakendamisel ja Euroopa naaberriikide poliitika taustal”.

⁽¹⁸⁾ „ELi ja Türgi ühine nõuandekomitee”.

7.3 15.–17. novembril 2006 Sloveenias Ljubljanas toimunud Euroopa-Vahemere piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete institutsioonide tippkohtumise lõppdeklaratsioonis ⁽¹⁹⁾ võtsid osalejad endale kohustuse teha algatuste abil jõupingutusi naiste integreerimiseks majandus- ja ühiskonnaellu, seda eriti naiste ettevõtluse arendamise kaudu.

7.4 Komitee väljendab toetust ka sellele, et ministrid tunnustasid kodanikuühiskonna rolli edendamise olulisust ja peavad tähtsaks kodanikuühiskonna suutlikkuse suurendamist, parandades kontakte valitsuse ja parlamendi ning kodanikuühiskonna organisatsioonide, naiste- ja noorteühenduste, ametiühingute, ettevõtete ja ametialaste ühingute vahel ning koostööd riiklike, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste vahel.

7.5 Barcelona protsessi raames on EL algatanud mitmeid programme, millest osa on suunatud otse Euroopa-Vahemere piirkonna noortele. Komitee on esitanud teabearuande teemal „Vahemere piirkonna partnerriikide noorte toetamine”, milles

käsitletakse ka naiste ettevõtluse edendamise temaatikat ⁽²⁰⁾.

8. Järeldused

8.1 Euroopa Komisjon peaks tagama Euroopa naabruspoliitika meetmete, sealhulgas MEDA programmide mõjuhindamise ning süstemaatiliselt arvestama sooliste aspektidega. Naisettevõtjate roll Euroopa-Vahemere piirkonnas on väga oluline globaliseerumisega seotud majanduslikele väljakutsetele vastamisel. Euroopa Komisjoni MENA piirkonna piirkondlik programm naiste rolli edendamiseks majanduselus on positiivne samm. Eesmärkide saavutamiseks tuleks luua meetmed asjaomaste kodanikuühiskonna esindajate, sealhulgas naiste juhitavate valitsusväliste organisatsioonide konsulteerimise tagamiseks projektide kõigis etappides, nii programmitöös, rakendamises, hindamises kui järelmeetmetes.

Brüssel, 12. juuli 2007

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁹⁾ http://www.europarl.europa.eu/intcoop/empa/home/final_declaration_ljubljana_112006_en.pdf.

⁽²⁰⁾ Teabearuanne teemal „Vahemere piirkonna partnerriikide noorte toetamine”.